

Kína és a globalizáció – textiles szemmel

Dr. Csiszár Emília

A textilipari termékek egyre növekvő importja az Európai Unióban és az USA-ban a helyi textil- és ruházati ipari termelés mennyiségének nagymértékű visszaesését és a foglalkoztatottság drasztikus csökkenését okozta. A textilvilágban az elmúlt évtizedekben lejátszódott változások értékeléséhez elsősorban a globalizációs folyamatok jellegzetességeinek és Kína textilipari potenciáljának a megismerése szükséges.

Globalizáció a textilvilágban

Az EU és az USA textil- és ruha-gyártó cégei az elmúlt évtizedekben a világ alacsonyabb költségű régióiba helyezték át termelésüket. Ezzel egyidejűleg a piacok jelentősen átalakultak. A világszerte ismert márkákkal jelzett termékek – amelyek kereskedelme korábban kizárólagosan a márkatulajdonosok hatáskörébe tartozott – részévé váltak a globalizált textil- és ruházati piacnak.

A változások Európa északi és déli részén időben eltolódva játszódtak le. Svédországban kezdődött a folyamat a 60-as, 70-es években, amikor a svéd ruházati ipar az olcsó Finnországba helyezte át termelését. Ebben az időben a finn munkabérek nem érték el a svédországinak még a felét sem. A termelés áthelyezésével együtt a know how, a menedzsment és a megrendelők köre is áthelyeződött Finnországba, ahol egy új iparág alakult ki. Ezzel egyidejűleg Svédországban a textil- és ruházati ipari termelés teljesen eltűnt. Finnországban hatalmas fejlődésnek indult az iparág, amely aztán fokozatosan kialakította egyéni arculatát a saját dizájn alkalmazásával, az egyedi kollekciók létrehozásával és a hazai márkák kifejlesztésével.

A 70-es, 80-as évekre a finn munkabérek azonban jelentősen megnöttek és a finn textilipar már a saját márkakollekcióival volt jelen a piacon. Ebben az időben a svéd textilipari cégek elhagyták a már drága Finnországot és az olcsó Portugáliába költöztették át termelésüket. Számos finn cég is hasonlóan cselekedett és áthelyezte termelését Portugáliába. Ebben az időben Portugália volt az első számú textil- és ruházati termék beszállítója Svédországnak és Finnországnak.

A kilencvenes évek elején, a közép-kelet-európai szocialista rendszer összeomlása után, a volt szocialista országok az olcsó és szakképzett munkaerővel, valamint a tradicionális textilipari bázissal új és ideális termelési helyszínt jelentettek a nyugat-európai textilgyártók számára. Ekkor a svéd és a finn textiles cégek Portugáliából a Baltikum országaiba kezdték áthelyezni termelésüket. Ezzel egyidejűleg többen közülük a Távol-Keletre költözött. Már Dél-Európa is túl drágának bizonyult és egyre több portugál, spanyol és görög cég helyezte át termelését Kelet-Európába és Észak-Afrikába.

A nyolcvanas évekre Hongkong lett a világ egyik vezető textiltermék gyártó központja. Hamarosan azonban itt is növekedni kezdtek a termelési költségek a gyakran a felhőkarcolók tövében működő textilgyárakban, és emiatt a cégek Kínába kezdték áthelyezni a termelést. Hongkong kereskedelmi központ lett, míg Kínában állították elő a textil- és ruházati termékeket a hongkongi megrendeléseknek megfelelően. Sok hong-

kongi cég közös vállalatot alapított Kínában: vitték a teljes gépparkot, a gyártási technológiákat, valamint ösztönözték és támogatták a szakirányú képzést. Ezt az időszakot tekintik a kínai textil- és ruházati iparban elindult fejlődés kezdetének. Ezt követően az európai és amerikai cégek már közvetlenül Kínában létesítettek vállalkozásokat. A kilencvenes évek végére pedig Kína lett a világ vezető textil- és ruházati termék exportőre.

Kína textil- és ruházati ipara

Kínában az elmúlt években a textil és ruházati ipar rendkívül gyorsan fejlődött. Kifejlesztették a teljes textilipari vertikumot, amelynek számos ágazata mára a legnagyobbá vált a világon. 2005-ben a textil- és ruházati ipar termelése 2 047 milliárd jüan (mintegy 245 milliárd US\$) volt, ami a teljes ipari termelésnek 11%-a. 2005-ben a textil- és ruházati iparban foglalkoztatottak száma kb. 20 millió volt, ez kb. 13%-a az iparban foglalkoztatottnak. 40 000 közép- és nagyvállalat működik a textil- és ruházati szektorban (éves kereskedelmi forgalmuk nagyobb, mint 5 millió jüan, azaz 600 000 US\$), és ezek több mint 90%-a magáncég. A kisebb cégek száma több százezer lehet.

A kínai textilipar sikerességéhez nagyban hozzájárultak a külföldi vállalatokkal kiépített és jól működő gazdasági együttműködések. Jelenleg kb. 10 000 közös vállalat van ezen a területen, amely óriási tőke- és tudás beáramlást, technológiai fejlesztést (know how) és rendkívül nagy számú megrendelést jelent az iparág számára. 2001 és 2005 között 53,3 milliárd US\$ volt a külföldi tőkebefektetés. Jellemző még, hogy ebben az időszakban (2001–2006) a textiltég import 20 milliárd US\$ értékű volt.

Az eljárások és technológiák korszerűsítése nem nélkülözheti a magas színvonalú textilipari kutatás-fejlesztés eredményeit. Kína támogatja és ösztönzi a hazai textilipari kutatásokat, nyitott a tudományos együttműködésekre és kezdeményezőként segíti azok létrejöttét. A szakember utánpótlásra jellemző, hogy kb. 100 egyetemen van textil tanszék, illetve textil oktatás, továbbá hogy kb. 450 ruhatervezéssel foglalkozó iskola működik Kínában.

Bár a textil- és ruházati iparban a vállalatok nagy része magánkézben van, a kínai kormány ösztönzi a fejlesztést, a magas technikai színvonalú és magas hozzáadott értékű termékek előállítását. A 2005-ben indult XI. ötéves terv legfontosabb előirányzatai is ezt tükrözik (1. táblázat). Fokozatos további növekedést terveznek mind a hazai piacon, mind az exportban. A hagyományos textiltermékek gyártásáról a műszaki textiliák előállítására helyezik a hangsúlyt. Az exportált textiltermékek átlagos egységára 2006-ban 14%-kal nőtt a 2005. évi árhoz képest, ami szintén jelzi, hogy a magasabb hozzáadott értékű termékek előállítása felé mozdult el a termelés.

2007-ben 19%-kal – 176 milliárd dollárral – nőtt a kínai textilexport a 2006. évi növekedéshez képest, a textilipari cégek nyeresége pedig kb. 30%-kal több volt az egy évvel ezelőttnél. A kínai textilipar teljesítménye 2007-ig folyamatosan nőtt. Bővülő gyártókapacitások és korszerűsödő gyártási eljárások jellemezték. Nőtt az export miközben az import mérséklődött és az árak

emelkedtek. 2007-ben a textilipar profitjának 80%-át a vállalatok kb. 1/3-a termelte meg. Ezeknél a cégeknél a profit 6–10 %-kal nőtt, míg a kínai ipar átlagos profit-növekedése 3,9% volt.

1. táblázat. A XI. ötéves terv textilipari előirányzatai Kínában

	2005	2010	+/-
Szálgyártás (millió tonna)	26,9	36,0	33,8 %
Termelékenység (1000 €/fő/év)	5,1	8,5	66,7 %
Értékesítés (milliárd €/év)	330,0	600,0	82,0 %
Export (milliárd €/év)	100,0	145,0	45,0 %
Foglalkoztatottak (millió fő)	19,6	23,0	15,0 %
A termékek részaránya			
Ruházat	54 %	50 %	-7,6 %
Textíliák	33 %	33 %	0,0 %
Műszaki textíliák	13 %	17 %	30,8 %

Forrás: Mattila, H. előadása az AUTEX 2007 Konferencián

Az elmúlt hónapok gazdasági adatai a kínai textil- és ruházati ipar teljesítményének a jelentős romlását mutatják. 2008 első két hónapjának export mutatói elmaradnak a várttól és mindössze 5,7%-os növekedést jeleznek a megelőző évhez viszonyítva. A vállalatok 2/3-ának a nyeresége mindössze 0,62% volt. Ha ezek a vállalatok tönkremennek, 15 millió ember veszíti el a munkahelyét.

A negatív mutatókat különböző hatásokkal, valamint a hosszú távú kereskedelmi szerződésekkel magyarázzák. Vizsgálják a kínai valuta erősödésének, a nyersanyagárak és a munkabérek emelkedésének, az export visszafizetések csökkenésének, az import kötelezettségek növekedésének stb. hatását a jelenlegi helyzet kialakulására. Szakértők szerint az egyre erősödő hazai valuta a legnagyobb probléma, amivel ma a textil szertornak szembe kell néznie Kínában. A kínai valuta 14%-ot erősödött az amerikai dollárhoz képest és további 10%-os erősödése várható még ebben az évben. A nyersanyagárak fontosságát mutatja, hogy ezek teszik ki egy átlagos kínai cég működési költségének 70 %-át. A nyersanyagárak alakulása tehát létkérdés a vállalat nyereségessége szempontjából.

A legújabb statisztikák szerint a kínai textil szektor kezd el elveszíteni elsőségét az olcsó munkaerő verseny-

ben. A dél-kínai tengerparti városokban az átlagos munkabér elérte az 1 US\$/óra összeget. Ez három-négyszerese a környező dél-ázsiai országokban a textiliparban dolgozók munkabérének. A statisztikák szerint az átlagos munkabér Vietnámban 0,29, Kambodzsában 0,36, Bangladesben 0,22 és Indonéziában 0,36 US\$/óra.

A kínai kormány egy ideiglenes intézkedéssel próbál a textilszektor helyzetén javítani. 2008. augusztus 1-étől 11 %-ról 13 %-ra emelte bizonyos textil- és ruházati termékek exportja után járó adóvisszatérítést. Ez a politikai intézkedés egyes elemzők szerint előnyös, mivel segíti a vállalatokat az export költségek csökkentésében és elősegíti a profit növekedését. Mások viszont károsnak tartják, mivel az intézkedés a kevésbé nyereséges, kevésbé életképes cégek védelmét is szolgálhatja. Szerintük ez visszalépés az ipar számára.

Összefoglalás

A világ textiliparában lejátszódó változások eredőjeként a kilencvenes évek végére Kína lett a világ vezető textil- és ruhagyártója, az Európai Unió és az USA legnagyobb importőre. Figyelemre méltó, hogy a rendkívüli exportnövekedést a különböző, érvényben lévő és kötelező kereskedelmi megszorítások érvénye alatt érte el a kínai textilipar. A fejlődés 2007-ig töretlen volt és nemcsak mennyiségi jellemzőkben mutatkozott meg, hanem a minőségben is, amit az export cikkek árszintje jól jelzett.

A kínai textilipar a hatalmas növekedés után azonban 2008-ban kezdi elveszíteni versenyképességét. Az elmúlt két évben a távol-keleti fejlődő országokban (Vietnam, Kambodzs, Banglades és Indonézia) a textilipari befektetések jelentősen megnöttek és mára túlkínálat van számos textilipari termékből. A termelési költségek lényegesen alacsonyabbak, mint Kínában. A textilipari termelés áthelyezése ezekbe az országokba megkezdődött. A közel fél évszázada Svédországban indult folyamat tehát néhány éves viszonylagos stagnálás után tovább folytatódik. Kínai textilipari cégek megkezdtek a terjeszkedést Kambodzsában.

Felhasznált irodalom

- Mattila, H.: China's Textile Success – Can we share it? AUTEX 2007, 26-28 June, 2007, Tampere, Finland
- Zhang, Z.: Performance of China's Textile and Apparel Exports, AUTEX 2007, 26-28 June, 2007, Tampere, Finland
- Zangh, Z.: Pessimism in the Chinese Textile Industry, June 6, 2008 – www.ChinaBizIntel.com
- Labor costs rising for Chinese textile industries. October 23, 2007 – www.china.org.ch
- Ying, G: China's textile industry plagued by slim profits – www.chinaview.com

Indiai tulajdonba került a Klopman International

2008. április végén az indiai MW UnitexxS.A., a mumbai (Bombay) MW Corp. leányvállalata megvette a Klopman céget a 2004 óta tulajdonos, a BS Private Equity Group által vezetett pénzügyi csoporttól. Az új tulajdonos Indiában a munkaruha- és iskolai egyenru haszövetek vezető gyártója. A Klopman gyártói tevé-

kenységét 1968-ban kezdte az olaszországi Frosinoneban. Az új tulajdonossal a cég a korábbinál szélesebb piacot fog elérni, különösen Ázsiában és Távol-Keleten.

Forrás: Technische Textilien – 2008/3. E 114 (mk)